

МЕТОДИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Харченко В.В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК

м. Харків, Україна

This work explores modern approaches to assessing enterprise potential, focusing on graph-analytical modeling and multi-criteria evaluation as key tools for strategic decision-making. The graph-analytical method, known as the «enterprise potential star», provides a structured visualization of key components, helping identify imbalances and areas for improvement. The multi-criteria evaluation method, based on utility theory and a goal-oriented approach, enables a comprehensive quantitative assessment of potential by considering multiple interrelated factors.

Динамічний розвиток економічного середовища, зміна ринкових умов та зростання конкуренції зумовлюють необхідність постійного вдосконалення підходів до управління підприємством. Одним із ключових аспектів ефективного функціонування підприємства є оцінка та розвиток його потенціалу як системи взаємопов'язаних ресурсів, можливостей і компетенцій.

Визначення рівня та структури потенціалу підприємства дозволяє не лише оцінити його поточний стан, а й окреслити стратегічні напрями розвитку, що є важливим для забезпечення конкурентоспроможності та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Відсутність чітких методичних підходів до оцінки потенціалу підприємства ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Саме тому дослідження цієї теми є актуальним завданням сучасної економіки.

Потенціал підприємства розглядається як сукупність ресурсів, можливостей та здатностей, які формують основу його функціонування та розвитку. Він є стратегічним ресурсом, що визначає здатність підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища, ефективно використовувати наявні активи та реалізовувати поставлені цілі [1]. Його сутність полягає у здатності підприємства мобілізувати фінансові, матеріальні, трудові та інтелектуальні ресурси для досягнення конкурентних переваг і забезпечення стійкого зростання. Важливою особливістю потенціалу є його динамічність, що означає необхідність постійного аналізу та адаптації до змін внутрішнього та зовнішнього середовища [2].

Таким чином, потенціал підприємства відображає перспективи його розвитку, ефективність прийнятих управлінських рішень та визначає стратегію підприємства.

Існує багато різних підходів до оцінки потенціалу підприємства, що відрізняються за методологією, рівнем деталізації та сферою застосування. Одними з таких, що враховують усі складові фактори, є різновид графоаналітичного методу та інтегральний метод на основі багатокритеріальної оцінки потенціалу підприємства.

Графоаналітичний метод «зірка потенціалу підприємства» – це візуальний та кількісний підхід, який дозволяє оцінити рівень розвитку підприємства за ключовими компонентами та визначити проблемні зони [3]. Метод передбачає моделювання потенціалу за п'ятьма основними напрямками: інформаційний, трудовий, фінансовий, виробничий та ринковий потенціали. Кожен із цих елементів оцінюється за допомогою відповідних показників, що характеризують стан і ефективність використання ресурсів підприємства (рис. 1).

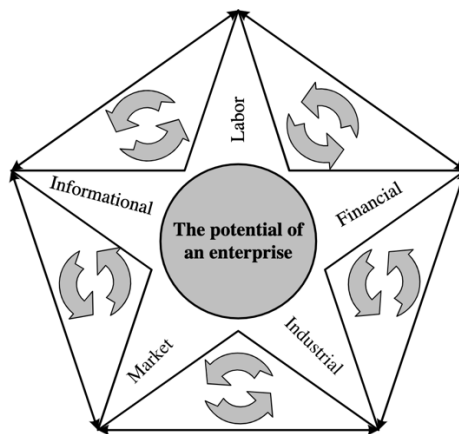

Рисунок 1 – Зірка потенціалу підприємства [3]

Графічна інтерпретація методу здійснюється у вигляді багатокутника, де довжина кожного променя відповідає рівню розвитку певного компонента потенціалу. Чим рівномірніший графік, тим більш збалансованим є розвиток підприємства. Відхилення чи значне зменшення окремих складових свідчить про диспропорції, які можуть впливати на загальну ефективність роботи.

Основною перевагою графоаналітичного підходу є його наочність та можливість швидкого виявлення слабких місць у структурі потенціалу.

З іншого боку, інтегральний метод на основі багатокритеріальної оцінки дозволяє отримати кількісну оцінку рівня потенціалу підприємства з урахуванням впливу різних чинників [4]. Оцінка здійснюється за допомогою багатокритеріальної функції корисності, яка враховує вплив різних складових потенціалу.

Загальний інтегральний показник потенціалу підприємства розраховується за формулою:

$$U_j = \sum_{s=1}^S \lambda_s U_s(x_j), \quad (1)$$

де U_j – інтегральний показник потенціалу підприємства;

S – кількість складових потенціалу;

$U_s(x_j)$ – функція корисності для оцінки окремої складової;

λ_s – ваговий коефіцієнт, визначений методом експертних оцінок;

x_j – значення показника для оцінки відповідної складової.

Кожна складова потенціалу має власні характеристики та рівень впливу, тому функція корисності визначається через адитивну модель:

$$U_s = F(U_{si}), \quad (2)$$

де U_{si} – вектор локальних критеріїв оцінки фактора s , при $i = \overline{1, m}$;

F – адитивна функція корисності

Так, інтегральна оцінка дозволяє проводити аналіз потенціалу підприємства у динаміці, порівнювати його рівень у різні періоди та виявляти тенденції розвитку. Використання цього підходу допомагає визначати пріоритетні напрями вдосконалення управління підприємством, що сприяє ефективному використанню ресурсів та підвищенню його конкурентоспроможності.

Таким чином, ці методи дозволяють глибше зрозуміти структуру потенціалу підприємства, виявити приховані резерви та сформувані обґрунтовані управлінські рішення для його сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Завора О. Потенціал підприємства: сутність та ідентифікація його складових. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-70> (дата звернення: 17.02.2025).

2. Квасницька Р., Тарасюк М. Структуризація потенціалу підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2017. Т. 1. № 111. С. 73-82.

3. Gonchar O. I. Management of the potential of an enterprise on the basis of graph-analytical models. *Scientific bulletin of polissia*. 2017. Т. 2. № 2(10). С. 61-65. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-2-2\(10\)-61-65](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-61-65) (дата звернення: 18.02.2025).

4. Степанова О. Концепція визначення оцінки потенціалу підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. Т. 3. С. 151-156.